11.Київські учнівські олімпіади з інформатики станом на 1 вересня 2025 року. Зміст. URL: https://www.kievoi.ippo.kubg.edu.ua/kievoi/index1.html

REFERENCES

1. Shkilni pidruchnyky [School textbooks]. (2025). Available at: https://pidruchnyk.com.ua. (Accessed 14 May 2026). [in Ukrainian]

2. Ister, O. (2024). Heometriia : pidruchnyk dlia 7-ho klasu zakladiv zahalnoi serednoi osvity [Geometry: a textbook for the 7th grade of general secondary education institutions]. Kyiv: Geneza. 224 s. [in Ukrainian]

3. Salud, M., Delos, M., Monaliza, L., & Demaisip, A. (2022). The Van Hiele model in teaching geometry. World. 4 (1). S. 10–22. DOI: https://doi.org/10.18488/119.v4i1.3087 [in English]

4. Pogorelov O. V. (2004). Heometriia : Planimetriia. Pidruchnyk dlia 7–9 klasiv zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv [Geometry: Planimetry. Textbook for grades 7–9 of general educational institutions] 7th edition. Kyiv: Shkolaryar. 240 s. [in Ukrainian]

5. Shkolny, O. (2024). Metodychni osoblyvosti vyvchennia lohichnykh osnov matematyky v intehrovanomu kursi «Matematyka» dlia uchniv 7 klasu NUSh [Methodological features of studying the logical foundations of mathematics in the integrated course "Mathematics" for 7th grade students of the NUS]. Dydaktyka matematyky: teoriia, dosvid, innovatsii [Didactics of Mathematics: Theory, Experience, Innovations]. №2. S. 20–28. DOI: https://doi.org/10.31652/3041-2277-2024-2-20-28 [in Ukrainian]

6. Lenchuk, I. (2025). Iz chym naipershe potribno oznaiomyty uchniv 7-ho klasu, rozpochynaiuchy vyvchennia heometrii. [What should be introduced to 7th grade students first when starting to study geometry?] Dydaktyka matematyky: teoriia, dosvid, innovatsii [Didactics of Mathematics: Theory, Experience, Innovations]. № 4. S. 28–50. DOI: https://doi.org/10.31652/3041-2277-2025-4-28-50 [in Ukrainian]

7. Burda, M. I., Vasylieva, D. V., Voloshena, V. V., Vashulenko, O. P., & Tarasenkova, N. A. (2024). Prykladna spriamovanist navchannia matematyky v himnazii: metodychnyi posibnyk [Applied orientation of mathematics teaching in gymnasium: methodological manual] [Electronic edition]. Kyiv: Publishing house “Osvita”. 161 p. URL: https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2024/06/Metodychnyy-posibnyk.-Prykladna-spriamovanist.pdf [in Ukrainian]

8. Moravcová, V. (2004). Mathematics textbooks as a possible cause of students’ misconceptions in planimetry. Educational Resources in the Mathematics Classroom. S. 37–49. URL: https://cme.ur.edu.pl/wp-content/uploads/2025/06/cme-2024.pdf#page=37 [in English]

9. Tadeev, V.O. (2023). Heometriia : pidruchnyk dlia 7-ho klasu zakladiv zahalnoi serednoi osvity [Geometry: a textbook for the 7th grade of general secondary education institutions]. Ternopil: Textbook - Bohdan. 272 p. [in Ukrainian]

10.Bachynska, O. O., Drahaniuk, S. V., & Syniukova, O. M. (2024). Shchodo kontseptsii, poniat, poznachen i metodolohii teorii mnozhyn u kontenti standartnykh kursiv planimetrii zakladiv zahalnoi serednoi osvity [Regarding the concepts, notions, notations, and methodology of set theory in the content of standard planimetry courses in secondary education institutions.]. Naukovi zapysky. Seriia: Pedahohichni nauky. (214). S. 112–118. DOI: https://doi.org/10.36550/2415-7988-2024-1-214-112-118. [in Ukrainian]

11.Kyivski uchnivski olimpiady z informatyky stanom na 1 veresnia 2025 roku. Zmist [Kyiv Student Olympiads in Informatics as of September 1 2025. Contents]. (2025). Available at: https://www.kievoi.ippo.kubg.edu.ua/kievoi/index1.html [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

РУДИК Олександр – кандидат фізико-математичних наук, доцент, доцент кафедри природничо-математичної освіти й технологій Інституту післядипломної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Наукові інтереси: методика викладання математики й інформатики.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

RUDYK Oleksandr – Candidate of Physical and Mathematical Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Natural and Mathematical Education and Technologies, Institute of In-Service Education of Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University.

Scientific interests: teaching methods of mathematics and computer science.

Стаття надійшла до редакції 15.03.2026 р.
Стаття прийнята до друку 27.03.2026 р.

УДК 378.091.33-027.22-048.63:61-057.87
DOI: 10.36550/2415-7988-2026-1-223-410-417 **ISSN 2415–7988 (Print) ISSN 2521–1919 (Online)**

ПАРФЕНЮК Марія –
викладач кафедри клінічного медсестринства
і невідкладних станів
Львівської медичної академії імені Андрея Крупинського,
аспірант факультету педагогічної освіти
Львівського національного університету імені Івана Франка
ORCID: https://orcid.org/0009-0007-6580-6813
e-mail: parfenyk.maria@gmail.com

ТЕОРЕТИЧНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АНАЛІЗ СУТІ СИМУЛЯЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ЙОГО ОСОБЛИВОСТЕЙ У МЕДИЧНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ

Стаття присвячена обґрунтуванню теоретичного змісту дефініції «симуляційне навчання» та визначення його місця та значення у системі понятійно-категоріального апарату медичної педагогіки. Зроблений автором аналіз існуючих наукових підходів щодо трактування суті та особливостей медико-симуляційного навчання, доказана наявність різноманітних та іноді спірних його тлумачень та визначень, що значно ускладнює сам процес запровадження у педагогічну практику сучасних інноваційних технологічних методів, зокрема і у медичному освітньому просторі.

Новизна даного дослідження полягає у тому, що на основі здійснення класифікації різних визначень змісту поняття «симуляційне навчання» пропонується системний підхід щодо його трактування як у широкому розумінні, так і вузькому, враховуючи при цьому онтологічний і гносеологічний аспекти, що значно спрощує і поглиблює теоретичне усвідомлення його суті.

Акцентується увага на тому, що підготовка студентів-медиків з урахуванням освоєння ними знань, теоретичних положень симуляційного навчання як специфічної підсистеми медичної педагогіки є необхідною передумовою для отримання якісних

професійних вмінь, навичок, компетентностей майбутніми медичними фахівцями вже в процесі проведення практичних занять з урахуванням застосування медичної симуляції.

Незважаючи на той факт, що проблематика визначення суті та особливостей симуляційного навчання у сучасній педагогічній мірі була і є предметом наукових досліджень як зарубіжних так і вітчизняних науковців, проте, на жаль, у сучасному освітньому просторі практично відсутні єдині методико-дидактичні підходи щодо його вивчення та викладення. Очевидно, що необхідною умовою запровадження у сучасну педагогічну практику є наявність обґрунтованого наукового сприйняття симуляційного навчання як певної педагогічної теоретичної системи зі своїм понятійно-категоріальним апаратом. Саме така аргументація може значно впливати на підвищення якості та ефективності практичної підготовки професійних кадрів відповідно до сучасних вимог і потреб нинішньої глобалізаційної цивілізації.

Особливо актуалізується необхідність розробки цієї проблематики у сучасному медичному освітньому просторі. Тому цілком аргументованим стає положення про те, що саме медико-симуляційне навчання спроможне стати важливим чинником для отримання якісних теоретичних знань, практичних вмінь, навичок, професійних компетентностей в процесі підготовки таких майбутніх медиків-фахівців у закладах вищої медичної освіти в Україні, рівень і кваліфікація яких би змогла відповідати сучасним потребам і викликам. Проведене автором науково-педагогічне дослідження є спробою як актуалізувати, систематизувати вже існуючі теоретичні здобутки щодо суті симуляційного навчання, так і аргументувати окремі його положення з урахуванням специфіки медичної педагогіки.

Ключові слова: *педагогіка, теоретико-педагогічний аналіз, симуляційне навчання, медична симуляція, симуляційна освіта, симуляційна педагогіка.*

PARFENIUK Maria –
Lecturer at the Department of Clinical Nursing and Emergencies
Andrey Krupynskyi Lviv Medical Academy,
Postgraduate Student at the Faculty of Pedagogical Education
Ivan Franko National University of Lviv
ORCID: https://orcid.org/0009-0007-6580-6813
e-mail: parfenyk.maria@gmail.com

THEORETICAL AND PEDAGOGICAL ANALYSIS OF THE ESSENCE OF SIMULATION TRAINING AND THE APPLICATION OF ITS FEATURES IN THE MEDICAL EDUCATIONAL SPACE

The article is devoted to the justification of the theoretical content of the definition of «simulation training» and the determination of its place and meaning in the system of the conceptual and categorical apparatus of medical pedagogy. The author analyzed existing scientific approaches to the interpretation of the essence and features of medical simulation training, and proved the presence of various and sometimes controversial interpretations and definitions of it, which significantly complicates the process of introducing modern innovative technological methods into pedagogical practice, including in the medical educational space.

The novelty of this study is that, based on the classification of various definitions of the content of the concept of «simulation training», a systematic approach is proposed to its interpretation both in a broad and narrow sense, taking into account the ontological and epistemological aspects, which significantly simplifies and deepens the theoretical understanding of its essence.

Attention is focused on the fact that the training of medical students, taking into account their mastery of knowledge, theoretical provisions of simulation training as a specific subsystem of medical pedagogy, is a necessary prerequisite for obtaining high-quality professional skills, abilities, and competencies by future medical specialists already in the process of conducting practical classes taking into account the use of medical simulation.

Despite the fact that the issue of defining the essence and features of simulation training in modern pedagogical practice has been and is the subject of scientific research by both foreign and domestic scientists, unfortunately, in the modern educational space there are practically no unified methodological and didactic approaches to its study and presentation. It is obvious that a necessary condition for its introduction into modern pedagogical practice is the presence of a substantiated scientific perception of simulation training as a certain pedagogical theoretical system with its own conceptual and categorical apparatus. It is precisely such reasoning that can significantly affect the improvement of the quality and effectiveness of practical training of professional personnel in accordance with modern requirements and needs of the current globalized civilization.

The need to develop this issue in the modern medical educational space is especially urgent. Therefore, the proposition that medical simulation training is capable of becoming an important factor in obtaining high-quality theoretical knowledge, practical skills, abilities, and professional competencies in the process of training such future medical specialists in higher medical education institutions in Ukraine, the level and qualifications of which would be able to meet modern needs and challenges, is quite well-argued. The scientific and pedagogical research conducted by the author is an attempt to both update and systematize existing theoretical achievements regarding the essence of simulation training, and to argue its individual provisions taking into account the specifics of medical pedagogy.

Key words: *pedagogy, theoretical and pedagogical analysis, simulation training, medical simulation, simulation education, simulation pedagogy.*

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Сучасні суспільні трансформації особливо які здійснюються у соціальній сфері, настійно потребують впровадження таких необхідних інноваційних технологій, які би суттєво впливали на підвищення ефективності і якості задоволення потреб як суспільства у цілому, так і його членів. Тому особливо актуальною у цьому плані постає проблема зміцнення безпеки життєдіяльності людей та створення необхідних умов для задоволення їх життєво необхідних потреб.

Важливу роль у вирішенні цієї проблеми відіграє наука, яка спроможна ефективно перетворювати і впроваджувати теоретичні знання у життєву реальну дійсність. Особливе місце у такому процесі займає педагогічна наука, яка продукує такі знання, що безпосередньо впливають на формування такого освітнього простору, у якому органічно здійснюється організований і стійкий процес комунікації, що породжує навчання. Враховуючи «Міжнародну стандартну класифікацію освіти (МСКО-2011)» [8, с. 4], сучасна педагогіка повинна опиратися у значній мірі на розробку і впровадження у свій понятійно-категоріальний апарат таких положень, які би об'єктивно відповідали сучасному стану і тенденції розвитку суспільного прогресу. Тому, на наш погляд, цілком оправданим можна вважати те, що, симуляційне навчання як невід'ємний компонент

педагогічної науки, потребує подальшого і поглибленого його теоретичного аналізу як певної самостійної підсистеми у загальній педагогіці.

Незважаючи на той факт, що проблематика визначення суті та особливостей симуляційного навчання у сучасній педагогічній мірі була і є предметом наукових досліджень як зарубіжних так і вітчизняних науковців, проте, на жаль, у сучасному освітньому просторі практично відсутні єдині методико-дидактичні підходи щодо його вивчення та викладання. Очевидно, що необхідною умовою запровадження у сучасну педагогічну практику є наявність обґрунтованого наукового сприйняття симуляційного навчання як певної педагогічної теоретичної системи зі своїм понятійно-катеріальним апаратом. Саме така аргументація може значно впливати на підвищення якості та ефективності практичної підготовки професійних кадрів відповідно до сучасних вимог і потреб нинішньої глобалізаційної цивілізації. Особливо актуалізується необхідність розробки цієї проблематики у сучасному медичному освітньому просторі. Тому цілком аргументованим стає положення про те, що саме медико-симуляційне навчання спроможне стати важливим чинником для отримання якісних теоретичних знань, практичних вмінь, навичок професійних компетентностей у процесі підготовки таких майбутніх медичних фахівців у закладах вищої медичної освіти в Україні, рівень кваліфікації яких зміг би відповідати сучасним потребам і викликам. Проведена автором науково-педагогічне дослідження, є спробою як актуалізувати, систематизувати вже існуючі теоретичні здобутки щодо суті симуляційного навчання, так і аргументувати окремі його положення з урахуванням специфіки медичної педагогіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тема дослідження проблематики теоретичного аналізу суті «симуляційного навчання» є недостатньо висвітлена в наукових джерелах. Зокрема, більшість науково-інформаційних ресурсів розглядають симуляційне навчання в загальному контексті або контексті медичної освіти. В науковій літературі виділено цілий ряд визначень поняття «симуляційне навчання», проте на сьогоднішній час нема єдиного визначення цього поняття. Зокрема, над цим питанням працювали такі вітчизняні науковці, як: В. Артьоменко, С. Семченко, О. Єгоренко, Д. Новіков, Д. Караконстантин, Л. Берлінська [1], А. Гудима, Р. Ляхович, Я. Кіцак [3], О. Єжова [5], В. Запорожан, О. Тарабрін [6], В. Капустник, В. М'ясоєдов, І. Лещина та ін. [7], Ю. Моцюк, С. Остафійчук, І. Басюга [10], С. Шмалєй, І. Редька [13] та інші. У цьому контексті, варто зауважити, що такі дослідники як Л. Душик, В. Михайличенко, О. Цівенко, розглядають зміст симуляційного навчання як мистецтва імітувати реальність, послідовність подій і дій або розумовий процес навчання якісному наданню медичної допомоги пацієнтам [4, с. 92], інші науковці А. Охота, В. Смандич, О. Буряк, В. Сокорська вважають, що симуляційне навчання – це один із компонентів у професійній підготовці [11, с. 217].

Доцільно зазначити про вагомий внесок і зарубіжних науковців таких як W. C McGaghie, S. B Issenberg, J. H Barsuk, D. B Wayne [21], G. Pinar [22] та ін.

На особливу увагу заслуговують наукові праці C. Elendu, D. C Amaechi, A. U. Okatta та ін., для яких симуляційне навчання стало трансформаційним підходом у медичній освіті, значно покращуючи навчальний досвід та клінічну компетентність медичних працівників [16]. Видатний науковець в галузі симуляційного навчання D. Gaba вважає, що симуляція – це техніка, а не технологія, яка замінює або посилює реальний досвід керованим досвідом, що викликає або відтворює суттєві аспекти реального світу повністю інтерактивним чином [19].

Метою статті є проведення теоретико-педагогічного аналізу суті та особливостей симуляційного навчання у медичному освітньому просторі та окреслити основні проблематики формування медичної симуляційної педагогіки як певної наукової педагогічної системи.

Виклад основного матеріалу досліджень. Ознайомлення та аналіз наукових публікацій з тематики впровадження симуляційного навчання у сучасну освіту і зокрема у медичному освітньому просторі, засвідчив, що існуючі педагогічні дослідження, незважаючи на отримані певні позитивні результати при розгляді різноманітних його аспектів ще, на жаль, не враховують наукову потребу у системному сприйнятті цього педагогічного феномену, у визначенні його місця і значенні у педагогіці як певної наукової системи зі своїм властивим саме їй понятійно-категоріальним апаратом. Враховуючи полемічність і дискусійність окремих положень щодо визначення місця і ролі симуляційного навчання у педагогічній науці, вважаємо, що для їх систематизації, впорядкування з метою необхідності визначення конкретних напрямів подальшого розвитку таких педагогічних досліджень і можливостей їх результативного втілення у педагогічну практику, доцільно насамперед окреслити основні логічні і послідовні етапи такого теоретико-педагогічного аналізу.

Виходячи із вищезазначеного, такими етапами у цьому дослідженні можуть бути:

I етап – розкриття і уточнення етимолого-термінологічного аспекту поняття «симуляційне навчання»;

II етап – ознайомлення і класифікація вже існуючих у педагогічній науці трактувань змісту цього поняття;

III етап на основі використання методології системного підходу і діалектико-логічного методу пропонується власне авторське визначення теоретичного змісту поняття «симуляційне навчання»;

IV етап – враховуючи отримані на попередніх етапах результати визначають суть та особливості симуляційного навчання у медичному освітньому просторі та «контурно» виокремлюється медична симуляційна педагогіка як певна підсистема загальної педагогіки. Очевидно, що таке логічне сходження методологічно опирається на врахування діалектики загального, особливого і одиничного, абстрактного і конкретного, з використанням понять методології системного підходу (9, с. 295), таких як система, структура, елемент, функція. Отже, на першому етапі такого аналізу доцільно з'ясувати етимолого-термінологічний аспект словосполучення «симуляційне навчання», оскільки воно передбачає утворення двох слів «симуляція» і «навчання», то логічно виникає потреба у розкритті їх значення.

Варто зазначити, що термін «симуляція» лексично співзвучний зі середньо-англійським simulatia,

давньофранцузьким simulation/simulacion, а ланським simulō «імітувати». Отже, тоді етимолого-термінологічне трактування симуляції як певного суспільного чи природного явища можна охарактеризувати ще і такими словами як підробка, прикидання, фальшивка, подоба, копія, аналогія, модель, імітація [12, с. 158]. Зауважимо, що в аналізованому словоутворені сам іменник «симуляція» не вживається, а використовуються прикметник «симуляційне». А це вказує на те, що вище зазначені характеристики симуляції набувають такі її ознаки як якість, властивість, приналежність. Саме такі характерні риси симуляції повинні бути властивими для навчання як певної словесної конструкції. Зауважимо, що вже у вищезгаданій «Міжнародній стандартній класифікації освіти (МСКО – 2011)» термін, слово «навчання» означає будь-яку зміну у поведінці, формації, знаннях взаєморозумінні, світогляді, у системі цінностей чи уміннях [2, с. 8]. Таким чином можна вважати, що термін «симуляційне навчання» у буквальному звичайному сприйнятті як синтезу двох слів «симуляційне» і «навчання» фіксує у суспільній свідомості і асоціюється із наявністю будь-яких змін у людській поведінці, знаннях, світогляді, уміннях чи цінностях через призму використання певних замінників, аналогів, копій імітації, моделей, які є більш доступними, менш вразливими, простіше реалізованими і кращим рівнем забезпечення захисту життєдіяльності суб'єктів цього трансформаційного процесу [12, с. 157]. Отже, таке лексикографічне трактування дає підстави для визначення і самого теоретичного змісту поняття «симуляційне навчання».

Хоча при цьому слід зауважити, що таке трактування висвітлює симуляційне навчання як певну об'єктивну реальність, як явище чи процес, а не як їх абстрактне, логічне мислення, теоретико-пізнавальне відображення. Простіше у етимолого-термінологічному визначенні симуляційного навчання чітко акцентується увага на онтологічний його аспект, а не на гносеологічне його розуміння. Логіка цього дослідження передбачає необхідність на наступному його етапі розглянути і проаналізувати вже існуючі наукові здобутки щодо наукового осмислення суті і змісту симуляційного навчання. Варто зауважити, що деякі розглянуті позиції авторів безпосередньо стосуються такого об'єкту як охорони здоров'я, медицина. Вважаємо, що такий науковий інтерес щодо цієї сфери життєдіяльності людини може бути цілком оправданим, оскільки саме вона є однією із найважливіших для убезпечення розширеного відтворення теперішнього на сучасному етапі суспільного розвитку.

Для аргументації оцінки вище наведених опублікованих розробок щодо розгляду проблематики симуляційного навчання, автором запропонована класифікаційна таблиця найбільш вживаних його визначень. І навіть побіжний їх аналіз дає нам підстави зробити висновки про те, що в поданій таблиці, тлумачення суті і змісту симуляційного навчання ґрунтуються на наявності різноманітних підходів, аргументацій, а звідси і відповідних визначень для кращого засвоєння учнями чи студентами більш якісних теоретичних знань та отримання ними більш результативних практичних вмінь, навичок, професійних компетенцій.

Таблиця 1

Класифікація визначень «симуляційне навчання»

Критерії	Формулювання	Наукові джерела
Технологія	Симуляційне навчання, навчання на основі імітації, моделювання розглядається як різновид сучасної технології підготовки висококваліфікованих спеціалістів, спрямованої на розвиток професійної компетентності у спеціалістів медичної сфери.	Шмалєй С., Редька І. [13]
Методологія	Симуляція – це «активна» методологія навчання, оскільки вона передбачає участь та спостережувані дії учня	Herrera-Aliaga E., Estrada L. D. [20]
Підхід	Навчання на основі симуляції (SBL) слугує цінним педагогічним підходом в освіті медсестер, охоплюючи різні рівні точності	Alharbi A., Nurfianti A., Mullen R. F., McClure J. D., Miller W. H. [15]
Компонент, інструмент	Симуляційне навчання – обов'язковий компонент професійної підготовки, що використовує модель професійної діяльності з метою надання можливості кожному студенту виконати професійну діяльність або її елемент відповідно до професійних стандартів або правил надання медичної допомоги	Запорожан В., Тарабрін О. [6, с. 28]
	Симуляційне навчання є ефективним інструментом для вдосконалення теоретичних і клінічних навичок і дозволяє студентам розвивати ключові клінічні компетенції, особливо ті, яких важко досягти під час стажування або в умовах з обмеженим досвідом навчання, спілкування, командну роботу та критичне мислення.	Моцюк Ю. Б., Остафійчук С. О., Басюга І. О. [10]

Виходячи із представленої кваліфікаційної таблиці, відповідно усвідомлюємо те, що вище наведені значення ніяким чином відображають весь спектр уже задекларованих публічно в інших наукових джерелах. Проте вони у цілому дають нам підстави хоча би у загальному плані зафіксувати основні критеріальні ознаки наукового бачення суті і змісту симуляційного навчання як явища, так і важливого сучасного педагогічного інструментарію для можливості поліпшення якості підготовки фахівців за рахунок отримання якісних сучасних знань і основ педагогічної науки, і на виході отримати висококваліфікованого спеціаліста, професійні компе-

тентності якого максимально відповідають сучасним суспільним потребам і вимогам.

Зазначимо, що наведені у табличні форми формування змісту поняття «симуляційне навчання» здебільшого розкривають лише окремий його аспект, висвітлюють тільки одну якусь грань цього педагогічного феномену. Цілком можна із трактування цих визначень погодитись, оскільки, дійсно, симуляційне навчання позиціонується як у системі освіти так і педагогіки [14] і сприймається у науковому плані як специфічна педагогічна технологія чи методологія, так і як певна підсистема чи елемент у педагогічній системі. Але слід зауважити, що на жаль, практично відсутнє трактування симуляційного навчання як синтезу різноманітних багатоаспектних його проявів як у реальному освітньому середовищі так і в абстрактно-логічному теоретико-пізнавальному плані. Тобто виникає доцільність більш чітких формулювань щодо суті змісту симуляційного навчання. Саме тому на третьому етапі його теоретико-педагогічного дослідження розглянемо і обґрунтуємо можливі варіанти вирішення вищезазначеної проблеми. Насамперед доцільно констатувати той факт, що для симуляційного навчання властиво йому двояка природа: з однієї сторони – це процес явище в реальному освітньому просторі, а з іншої – це специфічна підсистема галузь педагогічної науки як певної системи категорій. У першому варіанті симуляційне навчання трансформується у поняття **«симуляційна освіта»** [18], а у другому вона сприймається як **симуляційна педагогіка** [17]. При цьому слід визнати, що обидва ці терміни досить часто вживаються в різних наукових джерелах, а змістовне їх розкриття зачіпляє різноманітні сторони освітньої діяльності, так і окремих аспектів загальної педагогіки як наукової системи.

У цьому вже теоретико-педагогічному дослідженні для аргументації авторського тлумачення змісту симуляційного навчання доцільно на наше переконання опиратися на необхідність розрізняти розмежувати його розкриття як у широкому розумінні так і вузькому. Зокрема, як уже вказувалось у попередньому матеріалі, симуляційне навчання імплементується з однієї сторони у реальний освітній простір, а з іншої знаходить своє логічне абстрактне логічне мислення теоретико-пізнавальне відображення у специфічній науково-педагогічній системі зі своїм понятійно-категоріальним апаратом. Враховуючи вже вище розглянутий етимологічно-термінологічні аспекти визначення симуляційного навчання, ґрунтуючись на узагальненнях вже існуючих у наукових джерелах його тлумачення, є підстави для формулювання нами його теоретичного змісту таким чином:

по-перше симуляційне навчання у широкому розумінні слід розглядати двояко: з одного боку як специфічний навчальний процес у якому взаємодіють основні його об’єкти – педагог (вчитель, викладач) і учень (студент) на основі необхідного методико-дидактичного забезпечення з використанням у якості об’єкта відповідних для цього процесу симуляцій і симуляторів, а з іншої сторони як певна підсистема загальної педагогіки зі своїм власним понятійно-категоріальним апаратом, розкриття змісту якого потребує вивчення і врахування особливостей симуляції;

і по-друге, у вузькому розумінні – як певна технологія, педагогічний певний педагогічний інструментарій, методологія, які застосовуються у навчальному процесі

Такі трактування симуляційного навчання, на наше переконання, не суперечать, а навпаки – акцентують увагу на те, що це поняття за своїм теоретичним змістом відображає досить складні і багатогранні його прояви у реальному освітньому просторі як «**симуляційна освіта»**, а у теоретико-пізнавальному плані – цілком може бути представлене у якості відносно самостійно-відгалуженої, окремої у загальнонауковій педагогічній системі як певної відносно самостійної галузі педагогічних знань як **симуляційна педагогіка**, що така аргументація ґрунтувалось на необхідності врахування як онтологічного так гносеологічних аспектів.

Підсумовуючи зміст вище викладеного матеріалу, автором цієї статті на основі аналізу етимолого-термінологічного аспекту симуляційного навчання, враховуючи і узагальнюючи вже існуючі конкретні здобутки у сучасних педагогічних наукових дослідженнях щодо трактування змісту цього поняття, нами було запропоновано, і у певній мірі аргументовані власні його трактування.

Але оскільки у самій назві цієї статті фігурує необхідність застосування особливостей симуляційного навчання у медичному освітньому просторі, то очевидно, що потрібно враховувати саме цю специфіку.

Оскільки у сучасних наукових публікаціях, у яких досліджується проблематика медичної педагогіки, чітко простежується вживання таких термінів як «медична симуляція» чи «симуляційна медицина», то логічно можемо для розкриття змісту цих понять враховуючи і їх педагогічно-навчальну компоненту. Тоді на нашу думку використання таких понять як «медична симуляційна педагогіка» чи «медична симуляційна освіта» цілком може бути верифікованими і не підлягати сумнівам щодо можливості їх вживання у науково-літературних педагогічних джерелах. Таке твердження дає нам підстави вважати, очевидно, що і медична симуляційна педагогіка, і медична симуляційна освіта, насамперед базується на пізнанні такого їх навчального об’єкту як медична симуляція. Саме вивчення цього об’єкта у медичному симуляційному навчанні є вирішальним і значущим у процесі засвоєння студентами чи іншими суб’єктами медичного навчального процесу як теоретичних знань, так і отримання необхідних практичних вмінь, навичок, компетенцій, відповідно до вимог їх застосування у майбутній медичній професійній діяльності. Зауважимо, що більш детально про медичну симуляцію як об’єкт та педагогічного дослідження автором цієї статті вже було більш детально розглянути у іншій публікації. Зокрема, суть «медичної симуляції» ми трактуємо як теоретичне вираження суті таких явищ і процесів, які характеризуються їх імітацією чи моделюванням (заміною реальних речей на їх уявні безпечніші і спрощені подоби, копії) та спрямовані на убезпечення безпеки людської життєдіяльності шляхом забезпечення здоров’я людей у медичній сфері [12, с. 159].

В цілому медична симуляційна освіта чи симуляційна педагогіка повинна включати розкриття основних таких тем як історико-теоретичний аналіз, розуміння особливостей симуляційного навчання в медичній освіті, розкриття інституційно-функціонального, навчально-методичного забезпечення та ін.

Висновки та перспективи подальших розвідок напряму. Зроблений автор теоретико-педагогічний аналіз з'ясування суті симуляційного навчання та особливостей його застосування у сучасному медичну освітньому просторі дає аргументовані підстави зробити такі узагальнюючі висновки.

Симуляційне навчання як специфічний педагогічний феномен є складним для наукового сприйняття у якості реального життєвого процесу чи явищем і одночасно є основою теоретико-пізнавальною конструкцією для обґрунтування його трактування, що передбачає необхідність з'ясувати його етимолого-термінологічного походження, у подальшому викладі ознайомитись і проаналізувати вже опубліковані визначення і опираючись на вже апробовану теоретику-методологічну базу із основ методології системного підходу та методів діалектичної логіки, сформулювати авторські проектування симуляційного навчання як у широкому розумінні так і у вузькому сенсі, причому враховувати його онтологічні так і гносеологічні аспекти доказовості.

Аргументовано і обґрунтовано положення про те, що цілком оправданим у науковому плані є вживання таких термінів «медична симуляційна освіта» і «медична симуляційна педагогіка».

Медична симуляційна педагогіка і медична симуляційна освіта у своїй основі опираються на вивчення і пізнанні їх такого основного об'єкту як медична симуляція, її теоретико-пізнавальна і навчально-освітня реалізація передбачає оволодіння учасниками цього специфічного навчального процесу відповідними теоретичними знаннями, і набуттям практичних вмінь, навичок і професійних компетенцій, що передбачає у структурі розроблених для реалізації мети навчальних програм, у яких необхідно, орієнтовано передбачити вивчення таких тем: медична симуляція, її суть та особливості, симуляційне навчання, його зміст та особливості використання у медичній освіті, її організаційно-функціональне, навчально-методичне забезпечення, розгляд соціально-психологічних та морально-етичних аспектів, що виникають в процесі симуляційного навчання, а також ознайомлення і практичне оволодіння сучасними інноваційними технологіями (цифровізація, штучний інтелект).

Вважаємо, що зміст цієї статті лиш контурно окреслив актуальність теоретико-педагогічного аналізу суті симуляційного навчання та особливостей її застосування у медичному освітньому просторі. Подальші наукові розробки у цій всієї проблематики настійно потребують більш конкретного і глибокого теоретичного аналізу, що сприятиме підготовці і розробці конкретних навчально-методичних матеріалів (наочних посібників, методичних рекомендацій та ін.).

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Артьоменко В. В., Семченко С. С., Єгоренко О.С., Новіков Д. А., Караконстантин Д. Ф., Берлінська Л. І. Симуляційне навчання в медицині: міжнародний та вітчизняний досвід. *Одеський медичний журнал.* 2015. №6 (152). С. 67–74.

2. Головенкін В. П. Педагогіка вищої школи. Педагогіка вищої школи (2-ге вид., переробл. і доповн.). Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського. 2019. 290 с.

3. Гудима А. А., Ляхович Р. М., Кіцак Я. М. Досвід використання симуляційних методів навчання з імплементацією сучасних клінічних протоколів для здобувачів вищої освіти за спеціальностями «Медицина» і «Медсестринство» SSN 1681-2751. *Медична освіта.* 2024. № 2. С. 102–108. URL: https://ojs.tdmu.edu.ua/index.php/med_osvita/article/view/14822/13657

4. Душик Л., Михайличенко В., Цівенко О. Симуляційне навчання у підготовці майбутніх лікарів як спосіб розвитку їхнього практичного досвіду. *Теорія і практика управління соціальними системами.* 2021. № 3. С. 92–105. URL: https://tipus.khpi.edu.ua/article/view/241746

5. Єжова О. Бар'єри до впровадження симуляційних технологій у медичній освіті. *Теорія і методика управління освітою.* №1. 2023. С. 74-77.

6. Запорожан В. М., Тарабрін О. О. Симуляційна медицина: Досвід. Здобуття. Перспективи. Львів: Видавництво «Новий Світ – 2000». 2021. 272 с. URL: https://dspace.onua.edu.ua/items/2b853f75-8f7c-4193-a897-19afc95e98b3

7. Капустник В. А., М'ясоєдов В. В., Лещина І. В., Марковський В. Д., Сокольнікова Н. В., Завгородній І. В. Стандартизовані симуляційні методи у сучасній медичній освіті та науці. Актуальні проблеми вищої медичної освіти і науки: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю. Харків: ХНМУ, 2021. 205 с. URL: https://repo.odmu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/9897/Bugeruk.pdf?sequence=1&isAllowed=y

8. Кремінь В. Г., Ляшенко О. І., & Локшина О. І. Загальна середня освіта України в контексті освіти країн Європи: тривалість і структура: науково-аналітична доповідь. Київ: Педагогічна думка. 2020. 56 с.

9. Малафіїк І. В. Системний підхід у теорії і практиці навчання. Рівне: Редакційно-видавничий відділ Рівненського державного гуманітарного університету. 2004. 437 с.

10. Моцюк Ю. Б., Остафійчук С. О., Басюга І. О. Використання симуляційних методів навчання у вивченні дисципліни «Акушерство та гінекологія». 2023. *Медична освіта*. (3). С. 73–78. URL: https://doi.org/10.11603/m.2414-5998.2023.3.14047

11. Охота А. В., Смандич В. С., Буряк О. Г., Сокорська В. О. Застосування симуляційного сценарію в підготовці медиків. Науково-практична конференція з міжнародною участю «Медична симуляція – погляд в майбутнє (впровадження інноваційних технологій у вищу медичну освіту України)». 2022. 21 с. URL: https://dspace.bsmu.edu.ua/handle/123456789/205515

12. Парфенюк М. Медична симуляція як об'єкт педагогічного дослідження. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.* № 1. 2026. С. 156–162.

13. Шмалєй С. В., Редька І. В. Симуляційне навчання в системі підготовки медичних працівників. *Педагогічний альманах.* 2024. Випуск 56. URL: https://pedalmanac.site/index.php/main/article/view/572

14. Abrandt Dahlgren M., & Hopwood N. Simulation as a transformative pedagogy: Challenging normativity and embracing emergence. In Third international handbook of lifelong learning (pp. 1071–1089). (2023). Springer. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-031-19592-1_51

15. Alharbi A., Nurfianti A., Mullen R. F., McClure J. D., & Miller W. H. The effectiveness of simulation-based learning (SBL) on students' knowledge and skills in nursing programs: A systematic review. BMC Medical Education. 2024. 24(1). 1099 c. DOI: https://doi.org/10.1186/s12909-024-06080-z

16. Elendu C., Amaechi D. C., Okatta A. U., Amaechi E. C., Elendu T. C., Ezeh C. P., & Elendu I. D. The impact of simulation-based training in medical education: A review. Medicine. 2024. 103(27). e38813. DOI: https://doi.org/10.1097/MD.0000000000038813

17. El-Mouhdi K., Et-tayyeby K., Dahmani F., Milouk F. Z., El Ouali Lalami A. Training based on simulation pedagogy: Evaluation of participants' satisfaction with the first national forum on simulation in nursing in Morocco. Nursing Forum. 2023. Volume 2023. Issue 1. Article 2553516. DOI: https://doi.org/10.1155/2023/2553516

18. Forrest K., & McKimm J. In Healthcare simulation at a glance. Wiley 2019. DOI: https://doi.org/10.1002/9781119604020.ch2

19. Gaba, D. M. The future vision of simulation in health care. Quality and Safety in Health Care. (2004). 13(Suppl 1). i2–i10. DOI: https://doi.org/10.1136/qhc.13.suppl_1.i2 https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/15465951/

20. Herrera-Aliaga E., & Estrada L. D. Trends and innovations of simulation for twenty-first century medical education. Frontiers in Public Health. 2022. 10. 619769. DOI: https://doi.org/10.3389/fpubh.2022.619769

21. McGaghie W. C., Issenberg S. B., Barsuk J. H., & Wayne D. B. A critical review of simulation-based mastery learning with translational outcomes. Medical Education. 2014. 48(4). S. 375–385. DOI: https://doi.org/10.1111/medu.12391

22. Pinar G. An educational revolution and innovative technologies: The role of simulation. Creative Education. 2020. 11(11). S. 2218–2232. DOI: https://doi.org/10.4236/ce.2020.1111162

REFERENCES

1. Artomenko, V. V., Semchenko, S. S., Yehorenko, O.S., Novikov, D. A., Karakonstantyn, D. F., Berlinska, L. I. (2015). Symuliatsiine navchannia v medytsyni: mizhnarodnyi ta vitchyznianyi dosvid [Simulation training in medicine: international and domestic experience]. Odeskyi medychnyi zhurnal. №6 (152). S. 67–74. [in Ukrainian]

2. Holovenkin, V. P. (2019). Pedahohika vyshchoi shkoly. Pedahohika vyshchoi shkoly (2-he vyd., pererobl. i dopovn.) [Pedagogy of higher education. Pedagogy of higher education (2nd ed., revised and supplemented)]. Kyiv: KPI im. Ihoria Sikorskoho. 290 s. [in Ukrainian]

3. Hudyma, A. A., Liakhovych, R. M., Kitsak, Ya. M. (2024). Dosvid vykorystannia symuliatsiinykh metodiv navchannia z implementatsiieiu suchasnykh klinichnykh protokoliv dlia zdobuvachiv vyshchoi osvity za spetsialnostiamy «Medytsyna» i «Medsestrynstvo» SSN 1681-2751 [Experience in using simulation training methods with the implementation of modern clinical protocols for higher education students in the specialties of "Medicine" and "Nursing" SSN 1681-2751]. Medychna osvita. № 2. S. 102–108. URL: https://ojs.tdmu.edu.ua/index.php/med_osvita/article/view/14822/13657. [in Ukrainian]

4. Dushyk, L., Mykhailychenko, V., Tsivenko, O. (2021). Symuliatsiine navchannia u pidhotovtsi maibutnikh likariv yak sposib rozvytku yikhnoho praktychnoho dosvidu [Simulation training in the training of future doctors as a way to develop their practical experience]. Teoriia i praktyka upravlinnia sotsialnymy systemamy. № 3. S. 92–105. URL: https://tipus.khpi.edu.ua/article/view/241746. [in Ukrainian]

5. Yezhova, O. (2023). Bariery do vprovadzhennia symuliatsiinykh tekhnolohii u medychnii osviti [Barriers to the implementation of simulation technologies in medical educatio. Teoriia i metodyka upravlinnia osvitoiu. №1. S. 74–77. [in Ukrainian]

6. Zaporozhan, V. M., Tarabrin, O. O. (2021). Symuliatsiina medytsyna: Dosvid. Zdobuttia. Perspektyvy [Simulation Medicine: Experience. Achievements. Prospects]. Lviv: Vydavnytstvo «Novyi Svit – 2000». 272 s. URL: https://dspace.onua.edu.ua/items/2b853f75-8f7c-4193-a897-19afc95e98b3. [in Ukrainian]

7. Kapustnyk, V. A., Miasoiedov, V. V., Leshchyna, I. V., Markovskyi, V. D., Sokolnikova, N. V., Zavhorodnii, I. V. (2021). Standartyzovani symuliatsiini metody u suchasnii medychnii osviti ta nautsi [Standardized simulation methods in modern medical education and science]. Aktualni problemy vyshchoi medychnoi osvity i nauky: materialy Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii z mizhnarodnoiu uchastiu. Kharkiv: KhNMU. 205 s. URL: https://repo.odmu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/9897/Bugeruk.pdf?sequence=1&isAllowed=y. [in Ukrainian]

8. Kremin, V. H., Liashenko, O. I., & Lokshyna, O. I. (2020). Zahalna serednia osvita Ukrainy v konteksti osvity krain Yevropy: tryvalist i struktura: naukovo-analitychna dopovid [General secondary education of Ukraine in the context of education in European countries: duration and structure: scientific and analytical report]. Kyiv: Pedahohichna dumka. 56 s. [in Ukrainian]

9. Malafiik, I. V. (2004). Systemnyi pidkhid u teorii i praktytsi navchannia [Systemic approach in the theory and practice of teaching]. Rivne: Redaktsiino-vydavnychyi viddil Rivnenskoho derzhavnoho humanitarnoho universytetu. 437 s. [in Ukrainian]

10. Motsiuk, Yu. B., Ostafiichuk, S. O., Basiuha, I. O. (2023). Vykorystannia symuliatsiinykh metodiv navchannia u vyvchenni dystsypliny «Akusherstvo ta hinekolohiia» [The use of simulation teaching methods in the study of the discipline "Obstetrics and Gynecology"]. Medychna osvita. (3). S. 73–78. https://doi.org/10.11603/m.2414-5998.2023.3.14047. [in Ukrainian]

11. Okhota, A. V., Smandych, V. S., Buriak, O. H., Sokorska, V. O. (2022) Zastosuvannia symuliatsiinoho stsenariiu v pidhotovtsi medykiv [Application of simulation scenario in medical training]. Naukovo-praktychna konferentsiia z mizhnarodnoiu uchastiu «Medychna symuliatsiia – pohliad v maibutnie (vprovadzhennia innovatsiinykh tekhnolohii u vyshchu medychnu osvitu Ukrainy)». 21 s. URL: https://dspace.bsmu.edu.ua/handle/123456789/205515. [in Ukrainian]

12. Parfeniuk, M. (2026). Medychna symuliatsiia yak obiekt pedahohichnoho doslidzhennia [Medical simulation as an object of pedagogical research]. Visnyk Cherkaskoho natsionalnoho universytetu imeni Bohdana Khmelnytskoho. № 1. S. 156 –162. [in Ukrainian]

13. Shmaliei, S. V., Redka, I. V. (2024). Symuliatsiine navchannia v systemi pidhotovky medychnykh pratsivnykiv [Simulation training in the medical professional training system]. Pedahohichnyi almanakh. Vypusk 56. URL: https://pedalmanac.site/index.php/main/article/view/572. [in Ukrainian]

14. Abrandt Dahlgren, M., & Hopwood, N. (2023). Simulation as a transformative pedagogy: Challenging normativity and embracing emergence. In Third international handbook of lifelong learning (pp. 1071–1089). Springer. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-031-19592-1_51. [in English]

15. Alharbi, A., Nurfianti, A., Mullen, R. F., McClure, J. D., & Miller, W. H. (2024). The effectiveness of simulation-based learning (SBL) on students' knowledge and skills in nursing programs: A systematic review. BMC Medical Education. 24(1). 1099 p. DOI: https://doi.org/10.1186/s12909-024-06080-z . [in English]

16. Elendu, C., Amaechi, D. C., Okatta, A. U., Amaechi, E. C., Elendu, T. C., Ezeh, C. P., & Elendu, I. D. (2024). The impact of simulation-based training in medical education: A review. Medicine. 103(27). e38813. DOI: https://doi.org/10.1097/MD.0000000000038813. [in English]

17. El-Mouhdi, K., Et-tayyeby, K., Dahmani, F., Milouk, F. Z., El Ouali Lalami, A. (2023). Training based on simulation pedagogy: Evaluation of participants' satisfaction with the first national forum on simulation in nursing in Morocco. Nursing Forum. Volume 2023. Issue 1. Article 2553516. https://doi.org/10.1155/2023/2553516. [in English]

18. Forrest, K., & McKimm, J. In Healthcare simulation at a glance. Wiley (2019). DOI: https://doi.org/10.1002/9781119604020.ch2. [in English]

19. Gaba, D. M. (2004). The future vision of simulation in health care. Quality and Safety in Health Care. 13(Suppl 1). i2–i10. DOI: https://doi.org/10.1136/qhc.13.suppl_1.i2 URL: https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/15465951/. [in English]

20. Herrera-Aliaga, E., & Estrada, L. D. (2022). Trends and innovations of simulation for twenty-first century medical education. Frontiers in Public Health. 10. 619769. https://doi.org/10.3389/fpubh.2022.619769. [in English]

21. McGaghie, W. C., Issenberg, S. B., Barsuk, J. H., & Wayne, D. B. (2014). A critical review of simulation-based mastery learning with translational outcomes. Medical Education. 48(4). Pp. 375–385. DOI: https://doi.org/10.1111/medu.12391. [in English]

22. Pinar, G. (2020). An educational revolution and innovative technologies: The role of simulation. Creative Education. 11(11). Pp. 2218–2232. DOI: https://doi.org/10.4236/ce.2020.1111162. [in English]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ПАРФЕНЮК Марія – викладач кафедри клінічного медсестринства і невідкладних станів Львівської медичної академії імені Андрея Крупинського, аспірант факультету педагогічної освіти Львівського національно університету імені Івана Франка.

Наукові інтереси: пов'язані з вивченням педагогічних умов застосування технологій симуляційного навчання в процесі підготовки медсестринського персоналу.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

PARFENIUK Maria – Lecturer at the Department of Clinical Nursing and Emergencies, Andrey Krupynskyi Lviv Medical Academy, Postgraduate Student at the Faculty of Pedagogical Education, Ivan Franko University of Lviv.

Scientific interests: are related to the study of pedagogical conditions for the application of simulation learning technologies in the process of training nursing personnel.

Стаття надійшла до редакції 16.03.2026 р.
Стаття прийнята до друку 28.03.2026 р.

УДК 378.147:005.95
DOI: 10.36550/2415-7988-2026-1-223-417-422 **ISSN 2415–7988 (Print) ISSN 2521–1919 (Online)**

ЯКИМОВИЧ Ігор –
аспірант кафедри освітніх наук
Центральноукраїнського державного університету
імені Володимира Винниченка
ORCID: https://orcid.org/0009-0003-9458-4982
e-mail: iyakymovych@cuspu.edu.ua

РОЗВИТОК СИСТЕМИ УПРАВЛІНСЬКИХ ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ

У статті здійснено дослідження проблеми формування цілісної системи управлінських знань і вмінь майбутніх педагогів у контексті масштабних парадигмальних трансформацій сучасної вищої освіти. Актуальність наукового пошуку автор обґрунтовує нагальною суспільною потребою у підготовці вчителів нової генерації, які наділені високим лідерським потенціалом та виявляють здатність до ефективної професійної діяльності в умовах підвищеної соціокультурної та економічної невизначеності. Автор наголошує на важливості виходу за межі вузькоспеціалізованої теоретичної підготовки та науково доводить об'єктивну необхідність формування системної готовності майбутнього фахівця до гнучкого моделювання складних освітніх процесів і прийняття відповідальних стратегічних рішень під тиском дефіциту часових і людських ресурсів.

На основі аналізу наукової літератури автор уточнює сутність феномена управлінської компетентності педагога як складної динамічної системи, що об'єднує інтелектуальні та практичні складники діяльності. Автором запропонована та детально описана модель зазначеної компетентності, в якій когнітивний компонент виступає інтелектуальним фундаментом професійної обізнаності, а праксеологічний складник відображає інструментальну готовність особистості до реалізації повного управлінського циклу. Окрім того, автор включає до цієї моделі особистісно-мотиваційну сферу, що визначає ціннісні орієнтири лідера, комунікативний аспект у контексті розвитку управлінської толерантності та рефлексивний компонент, який забезпечує здатність до критичного самоаналізу та прогнозування стратегічних наслідків власних дій.

Значне місце автор відводить аналізу практичного інструментарію фахової підготовки та обґрунтовує доцільність переходу до системного впровадження активних освітніх технологій інтенсифікації навчання. У статті деталізується методика застосування кейс-технологій на прикладі розв'язання складних управлінських ситуацій в інклюзивному освітньому середовищі, а також розкривається потенціал методу проєктів для стратегічного розвитку цифрового простору сучасних закладів освіти. Автор стверджує, що результативність професійного становлення вчителя-лідера безпосередньо залежить від органічної інтеграції інноваційних технологій викладання із внутрішньою інтенцією майбутнього фахівця до безперервного самовдосконалення.

Узагальнюючи результати дослідження, автор окреслює перспективи подальших наукових розвідок, пов'язаних із розвитком цифрового менеджменту та вивченням можливостей інтеграції штучного інтелекту в процеси прийняття адміністративних рішень у закладах освіти. Підсумкові висновки автора підкреслюють, що лише комплексний підхід до формування управлінської культури дозволяє педагогу стати справжнім стратегом, здатним гармонізувати розвиток освітньої системи в умовах перманентних організаційних змін.

Ключові слова: *управлінські знання, вміння та навички, управлінська компетентність, вчитель-лідер, професійна підготовка, освітній менеджмент, активні методи навчання, кейс-технології, стратегічне планування, професійна саморефлексія.*

YAKYMOVYCH Igor –
Postgraduate Student of the Department
of Educational Sciences of the Central Ukrainian
State University named after Volodymyr Vynnychenko
ORCID: https://orcid.org/0009-0003-9458-4982
e-mail: iyakymovych@cuspu.edu.ua

DEVELOPMENT OF A SYSTEM OF MANAGEMENT KNOWLEDGE AND SKILLS IN THE PROCESS OF PROFESSIONAL TRAINING OF EDUCATORS

The article studies the problem of forming a holistic system of managerial knowledge and skills of future teachers in the context of large-scale paradigmatic transformations of modern higher education. The author justifies the relevance of scientific research by the urgent social need to train new generation teachers who are endowed with high leadership potential and demonstrate the ability to effective professional activity in conditions of increased socio-cultural and economic uncertainty. The author emphasizes the importance of going